

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Лебедева Анатолія Олексійовича,
на тему: „Державна підтримка системи охорони здоров'я в Україні”,
поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління за спеціальністю
25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дослідження.

Період переходу в нову якість системи надання медичних послуг в Україні супроводжується масштабними системними перетвореннями сфери державного управління, спрямованими на узгодження всіх механізмів, що забезпечують охорону здоров'я громадян. Ефект від модернізації цієї системи безпосередньо залежить від використання сучасних методів державного управління, побудованого на принципах стратегічного менеджменту, що передбачає розроблення комплексу цільових програмних документів. Вони становлять основу запровадження загальнодержавної політики в галузі демографії, охорони здоров'я, підвищення доступності та якості медичної допомоги.

З досвіду попередніх років реалізації цільових програм охорони здоров'я відомо, що найбільш слабкою ланкою була й залишається організація управління реалізацією програм, яка включає обґрунтування пріоритетних цілей, розробку плану дій і підпрограм ресурсного забезпечення, організацію та мотивацію виконання, створення належної системи контролю. Існуючі методики оцінки програм майже не адаптовані до застосування в умовах високої диференціації медико-демографічних і соціально-економічних показників розвитку країни. Просторова неоднорідність посилюється різноманіттям природних чинників, регіональних особливостей, заходів управління, які склалися, що утруднює провадження єдиної справедливої політики у сфері охорони здоров'я країни.

Все вище викладене свідчить про актуальність обраної теми дисертаційної роботи Лебедева А.О.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, містять наукову новизну.

Дисертаційна робота має логічну побудову, її автор системно підійшов до постановки проблеми, формулювання завдань, обрав вірні методи дослідження.

Обґрунтованість отриманих наукових результатів, висновків та рекомендацій забезпечується опрацюванням значної кількості наукових праць з досліджуваної проблематики та використанням загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: абстрактно-логічного; декомпозиції; ретроспективного аналізу; функціонального аналізу; системно-структурного аналізу; статистичного аналізу; синтезу.

З-поміж основних здобутків, що становлять наукову новизну дослідження, слід виокремити наступні.

У дисертації запропоновано авторський підхід до визначення сутності, мети, принципів державної підтримки системи охорони здоров'я в Україні шляхом виділення характерних рис; аспектів; напрямів розвитку та можливостей, що дало змогу окреслити теоретико-методичні засади формування та реалізації державної підтримки системи охорони здоров'я (п. 1.1, с. 37-40).

Запропоновано реалізацію Програми державних гарантій надання громадянам України безкоштовної медичної допомоги та систему її моніторингу, суть якої полягає у формуванні системи інформаційно-аналітичної підтримки управління охороною здоров'я в частині забезпечення державних гарантій щодо безкоштовної медичної допомоги і реалізації основних галузевих пріоритетів у сфері фінансування (п. 3.3, с. 95-99).

Удосконалено науково-практичний підхід до формування стратегічного механізму державного управління охороною здоров'я через державне

програмування у сфері охорони здоров'я, що становить довгострокове цільове регулювання системи охорони здоров'я загалом, а також передбачає розробку та реалізацію відповідних цільових державних програм, що можуть поширюватись на територію всієї країни, окремі регіони, конкретні групи населення; у структурі програм розвитку охорони здоров'я запропоновано, крім загальноприйнятих, виділяти такі розділи: взаємопов'язана система програмних заходів; характеристика механізмів здійснення програми, включаючи систему стимулювання реалізації програмних заходів; аналіз демографічних наслідків від реалізації програмних заходів; оцінка соціально-економічної ефективності запропонованих заходів із врахуванням ціннісного підходу.

Виділено та обґрунтовано сім основних напрямів державного управління діяльністю щодо формування здорового способу життя: формування державної політики, спрямованої на забезпечення здоров'я нації; створення сприятливого і стабільного соціального середовища; формування персональних навичок дотримання здорового способу життя; активізація потенціалу інститутів громадянського суспільства в аспекті зміцнення здоров'я населення; переорієнтація системи охорони здоров'я в напрямі пріоритету профілактики над лікуванням; розвиток екологічно сприятливого середовища; полегшення доступу всіх верств населення до якісних медичних послуг (п. 1.2, с. 55-58).

Запропоновано вдосконалення законодавчої бази підтримки системи охорони здоров'я в Україні, що включає: визначення на законодавчому рівні засад державної політики щодо диференційованого фінансування лікарень відповідно до інтенсивності медичної допомоги, що надається; перегляд базових критеріїв відбору закладу охорони здоров'я для створення лікарні інтенсивного лікування; визначення напрямів забезпечення функціонування єдиної системи громадського здоров'я та соціогуманітарної сфери для формування умов ведення здорового способу життя; вдосконалення санітарних норм і правил з урахуванням сучасних соціально-економічних умов та

поширення панепідемій; подальшу адаптацію законодавства у сфері громадського здоров'я до законодавства ЄС (п. 2.2, с. 108-111).

Обґрунтовано необхідність включення до системи комплексного моніторингової оцінки ефективності медичної допомоги структурних, результативних, а також процесуальних (проміжних) критеріїв, забезпечує попередження (чи пом'якшення) несприятливих наслідків відхилень у медичних технологіях від стандартних параметрів (п. 3.1, с. 108-111).

Дисертантом виокремлено пріоритетні напрями застосування механізмів державного управління в частині розвитку організаційного механізму державної підтримки, вдосконалення моніторингу в системі охорони здоров'я в Україні; розглянуто напрями вдосконалення механізмів інформаційного забезпечення розвитку системи охорони здоров'я моніторингу основних її параметрів (п.3.3, с.123-127).

На основі вивчення дисертації, автореферату та публікацій здобути можна стверджувати про достатній рівень обґрунтованості та достовірності основних положень і висновків дисертації. Наукова робота написана логічним планом, який підпорядкований виконанню завдань дослідження.

Результати дослідження засвідчують: мета дослідження, що полягала в науковому обґрунтуванні та поглибленні теоретико-методичних засад формування й реалізації державної підтримки системи охорони здоров'я в Україні, автором досягнута, а основні завдання – вирішені.

Практичне значення результатів дослідження.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що висновки й пропозиції автора можуть бути використані для підготовки пропозицій до узгодження державних управлінських і суспільно-політичних рішень у напрямі вдосконалення державної підтримки системи охорони здоров'я.

Результати дослідження використано в діяльності Кабінету Міністрів України (довідка про впровадження № 090-у від 04.10.2020). Теоретичні положення дисертації використано в навчальному процесі Класичного

приватного університету при розробці та викладанні навчальних дисциплін «Державне управління», «Публічна політика і управління» (довідка про впровадження № 11/20 від 09.01.2020).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

Результати дослідження викладено в 10 наукових працях, з яких: 5 – статті в наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних, 1 – стаття в зарубіжному фаховому виданні, 4 – матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій – 3,8 д. а.

Отримані нові наукові положення, висновки і рекомендації повною мірою висвітлено у наукових публікаціях Лебедева А.О.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та трьох додатків. 225 сторінок, з них основний текст – 193 сторінки. Робота містить 15 рисунків, 6 таблиць. Список використаних джерел включає 216 найменувань.

Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи.

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід відмітити дискусійні положення та висловити наступні зауваження.

1. Розвиток галузі охорони здоров'я характеризується необхідністю постійного підвищення продуктивності медичних послуг в умовах обмеження первинних ресурсів. Але динамічний соціально-економічний розвиток кожної країни неможливий без всебічного та безперервного використання нововведень, які є каталізаторами загального розвитку. На це вказує досвід Японії, Південної Кореї, Китаю та інших азійських «тигрів»,

які, зробивши ставку на інтенсивні технологічні зміни, за короткий період забезпечили своє потужне економічне зростання. Безумовно, й державою здійснюються певні законодавчі кроки з метою виправлення жахливого становища, що склалося в галузі охорони здоров'я.

Так, в Основах законодавства України про охорону здоров'я (ст. 20) задекларовано, що держава сприяє розвитку наукових досліджень у галузі охорони здоров'я і впровадженню їх результатів у діяльність закладів і працівників охорони здоров'я, зазначені дослідження фінансуються на конкурсній основі з державного бюджету, а також інших джерел фінансування, що не суперечать законодавству. Крім того, пріоритетними напрямками інноваційної діяльності визначено: охорона й оздоровлення людини та навколишнього середовища. В той же час рейтинг України за індексом технологічного рівня засвідчує подвійне відставання від промислово розвинутих країн. З огляду на це державі необхідно забезпечити організаційну перебудову системи охорони здоров'я з метою підвищення ефективності використання наявних ресурсів. З погляду більшості дослідників та практиків, це повинно відбуватися шляхом стимулювання інноваційної діяльності. В роботі необхідно було серед основних пріоритетів державної політики реформування системи охорони здоров'я дослідити впровадження інновацій в цій сфері суспільного життя.

2. Аналізуючи зарубіжний досвід проведення реформ в системі охорони здоров'я автор наводить сфери діяльності, де не є неприйнятними застосування механізмів децентралізації управління процесом надання медичних послуг. Вважаємо за необхідне доповнити положення дисертаційного дослідження розглядом основних стратегій, націлених на підвищення ефективності медичного обслуговування, серед яких провідне місце займає децентралізація управління.

3. В третьому розділі дисертації досліджуючи стан основних організаційно-управлінських механізмів, які забезпечують розвиток системи охорони здоров'я, автор робить висновок, що аналітична діяльність органів

управління системою охорони здоров'я, в значній мірі не відповідає принципам галузевої аналітичної роботи по її науково-методичному забезпеченню і не відображає потреби стратегічного управління галуззю. Вважаємо, що для подальшого вдосконалення аналітичної роботи в умовах розвитку ринкових відносин в охороні здоров'я необхідно було в роботі виробити адекватні підходи і вимоги до аналізу системи охорони здоров'я, що забезпечує впровадження принципів стратегічного планування і управління.

4. На с. 145 дисертації автором поглиблено науково-практичний підхід до розвитку моніторингу державного управління охороною здоров'я. Сьогодні Моніторинг більшості з цільових програм і проєктів, що реалізуються в системі охорони здоров'я, зазвичай здійснюється без урахування їх впливу на здоров'я населення, тобто суперечить основним принципам програмно-цільового планування. Доцільно було б додати, що комплексний моніторинг функціонування системи охорони здоров'я повинен базуватися на виявленні розбіжностей (відхилення реальних показників від базових значень) з подальшою узагальненою оцінкою, що враховує їх нерівнозначність і кількісну характеристику відхилення у бік погіршення (покращення). При цьому вибір моніторингових показників здійснюється з урахуванням їх відносної важливості, що визначається на основі думки експертів.

5. У табл. 2.4 (с. 114) дисертант наводить статистичні дані щодо діяльності закладів охорони здоров'я в Україні, аналізуючи стан здоров'я населення України та діяльності закладів охорони здоров'я, що свідчить про незадовільну медико-демографічну ситуацію, низьку народжуваність, зростання смертності, від'ємний природний приріст населення, скорочення середньої очікуваної тривалості життя, а також зростання поширеності хвороб. Бажано було б дослідити причини таких негативних тенденцій та надати пропозиції щодо покращення медико-демографічної ситуації, природного приросту населення, зменшення поширеності хвороб.

Разом з тим, зроблені зауваження та висловлені дискусійні положення

не перешкоджають позитивній оцінці дисертаційної роботи в цілому.

Окремі зауваження можна розглядати як побажання здобувачу щодо напрямів подальшого дослідження проблеми.

Загальний висновок до дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Лебедева А.О. на тему: «Державна підтримка системи охорони здоров'я в Україні» є самостійною, цілісною і завершеною науковою працею, у якій отримано нові наукові результати, що полягають у дослідженні теоретичних аспектів та наданні практичних рекомендацій з удосконалення державної системи охорони здоров'я в Україні.

За змістом і формою дисертаційна робота відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор Лебедев Анатолій Олексійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Офіційний опонент
головний науковий співробітник
відділу радіоіндукованих онкологічних
захворювань
Інституту клінічної радіології
ДУ «ННЦ радіаційної медицини»
Національної академії медичних наук України,
д.держ.упр., професор

Бугайцов С.Г.

